

GRADE R VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

DIE JAKKALS EN DIE EENDJIE

'n Vette eend het eendag al met die pad geloop.
Sy wou gaan rys en ertjies en lekkernye koop.
Maar langs die pad het Jakkals haar stil-stil
voorgelê;
'n Eend hier in sy bladsak, is net wat hy wou hê.

“Goeiemore, liewe Eendjie, ek sien jou voete pla.
As jy in hierdie sak klim, sal ek jou mark toe dra.”
“Nee dankie, meneer Jakkals, al pla my voete ook,
Dis beter in die paadjie as in jou pot te kook.”

AS EK EENDAG GROOT IS

As ek eendag groot is
Bou ek vir my 'n huis
Met plek vir al die diere,
Van 'n olifant tot 'n muis.
In elkeen van die slaapkamers hou ek 'n beertjie
aan,
En weet jy, in die voorhuis, daar woon die
bobbejaan!

MY SWEPIE

Ek maak 'n lekker swepie,
'n riempie aan 'n stok –
Daarmee laat ek die varkies
Hardloop uit hul hok.

Ek gee 'n harde hou –
O, nie regtig raak –
Net om die stoute varkies
Goed skrik te maak.

EKKE

My oupa noem my Grootseun,
My ouma sê “my Skat”
Tant Marie noem my Suikerbek
En Omie sê Aspatat
Rosina noem my Grootman
En Herklaas sê Galant
Maar ek is my mammie se liefste kind
En my pappie se regterhand.

GRAAD 1 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

DIE HAANTJIE

Haantjie klap sy vlerkies toe
En sê Koede-doedel-doe!
Dit is tyd om op te staan:
Kinders moet nou skool toe gaan.

Haantjie, waarom tog so vroeg?
Ag, ek is tog nog so moeg.
Haantjie, stil tog asseblief.
Ek het my slaap so lief.

Kinders, nee, dit is al laat
Al die mense loop op straat,
Eenmaal nog roep ek jul toe:
Koeke-doedel-doedel-doe.

KAALVOETJIES

Ek loop so graag met voetjies kaal,
Kaalvoetjies in die sand;
Ek speel so graag met water,
Met water buitekant

Maar Moeder roep my binne,
Sy sê ek mors te veel;
Ek wonder tog of iemand
Ooit sonder mors kan speel.

AS BOETIE BAD

As boetie bad is alles nat
Wat in die kamer staan.
Die water spat 'n breë boog
Tot teen die drumpel aan.

Die kat dra gou haar kleintjies weg
En Sussie gryp haar pop,
Ou Wagter loer net een slag skuins
En soek die tuintjie op.

MARTIE MEERKAT

Martie Meerkat voel so siek.
Haar koppie brand soos vuur.
Mamma wil die dokter roep
Maar Oupa sê: "Dit kos te duur!"

Toe dokter Springhaas eindelijk kom
Weet hy net wat makeer.
"Mevrou sê hy, dis kuikenvleis
Dit wil nie akkordeer!

"Drink more vroeg 'n lepel dou
En smeer die kop met gom –
En as jy kuikens wil beloer,
Draai liever gou-gou om.

GRAAD 2 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

KLEIN PARMANT

Tintinkie sit bo in die boom
Waaronder oom Olifant wei,
En toe begin die kleine vent
Soos groot meneer baklei:

“Gaan weg hier van my boom af man!
Al lyk ek vir jou klein,
As ek hier afklim, glo vir my,
trap ek jou ribbes fyn”

Ou Olifant verhef sy slurp,
En het maar net genies
En plaks, daar val Tintinkie af
En binne-in sy kies.

WEOFIE IS MY KOLLIEHOND

Woefie is my Kollie hond
Ons twee hardloop buite rond.
As ek op my rietperd ry
Is ou Woefie altyd by.

Somtyds as die hond van my
Met die stompstert kat baklei
Kry ou Woefie dan ‘n klap
Kies ou Woefie die hasepad.

Eendag toe ons saam gaan jag
Wou ek my so stukkend lag.
Plaas dat hy ‘n leeu moet vang
Word hy vir ‘n meerkat bang.

HOOGMOED

‘n Padda op ‘n boereplaas
Het hom mos eenmaal opgeplaas.
Hy sê hy wil, wat dit ook kos
So groot word soos ‘n os.

Hy blaas en blaas sy kieste bol
Sy rug word krom, sy magie hol.
Maar ag! Jy hoor net tande knars
Want ons ou vriend het oopgebars.

Daar lê hy nes ‘n droë beskuit
Met al sy ingewande uit
Nou ja ons weet dit almal mos,
‘n padda word tog nooit ‘n os

DIE VERKLUIMDE AKKEDIS

Net hier voor my op die grond
Het ek die liefste ding gekry.
Stertjie rooi en verder bont,
En glad nie bang vir my.

Kyk ek neem hom in die hand.
“Foeitog, kleinding, wat is jy?”
Hier-jy, haai! Jou klein kalant!
Kyk hoe laat skrik jy my!

GRAAD 3 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

AS DIT FLUIT-FLUIT GAAN

Dit was 'n bitter dag vir my
Die Sondag in die kerk;
Waar ons sit, in die middelry
Word alles opgemerk.

Die dominee hou skielik op,
Die ouderlings kyk om;
Rooiskaam laat sak my ma haar kop
Want almal lyk verstom.

Wel, tuis het ek 'n pak gekry
En huil my byna hees,
Maar dit was darem, glo vir my,
'n lekker fluit gewees!

A.G. Visser

DIE GOUE SLEUTELTJIE

As ek 'n goue sleuteltjie
In die hande kry
Dan sluit ek al die koutjies oop
En laat al die voëltjies vry.
Ek sluit ook ons ou koskas oop
Waar Ma die koek in hou
En allerhande lekker goed
Waaraan ek graag wil kou.
Maar ons ou skooldeur sluit ek toe!
Die sleutel gooi ek in die see
Om diep daar weg te sink!

BLOU MAANDAG

My mamma is laat,
My pappie is kwaad,
Ons hulp het nie opgedaag.
Die stoof is vuil,
Die babatjie huil,
Hy het vreeslik pyn op sy maag.
Die reën die spat,
Die wêreld is nat,
Net lekker om kaalvoet te loop.
Keer voor, keer voor!
Die tenk loop oor!
Die water spuit van die dak.
Draai net die kraan onder oop
Dan sal dit van bo sommer self sak.

GRAAD 4 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

HAASBEKKIES

Bettie sleep haar tongetjie
En Danie se woordjies fluit
En Gerrie se voorste tandjies
Is die laaste ene uit.
Ons hele klas is haasbek
Want almal wissel nou.
En speelyd moet ons sukkel
Om ons harde kos te kou.
Dawid het 'n appel,
Hy klou dit in sy vuus
En druk dit teen sy kieste vas
En kerf dit soos 'n muis.
Lenie het 'n groenmielie
Sy druk dit teen haar wang
En sukkel met haar oogtandjies
Om pitte raak te vang.
Ou dik Piet is nog honger
Maar sy korsies lê opsy
'n mes durf ons nie dra nie
Want ons sal ons vingers sny.
En boonop moet ons versies leer.
Ons sê dit pragtig op,
Maar as meneer vir ons kom hoor,
Dan skud hy net sy kop.
Want
Bettie sleep haar tongetjie
En Danie se woordjies fluit
En Gerrie se voorste tandjies
Is die laast ene uit.

Tienie Holloway

DIE DUISENDPOOT

Pasop! Pasop vir die duisendpoot!
As hy jou byt lag jy jou dood.
Hy byt klein Jannie op n dag:
Daar kry die kind die lekkerlag.
Dit kielie hier, dit kielie daar,
Dit kielie oral aanmekaar.
Sy voetsool, neus, sy hart se sak,
Die kielie in sy kieliebak.
Sy mond rek wyd, sy tande wys,
Hy kry inwendig hoendervleis.
Hy rol, hy krul, hy hou sy maag.
Ha-ha! Daar skeur sy hemp se kraag.
Ho-ho! Daar klap sy boonste knop.
Hie-hie! Daar vlieg sy baadjie oop.
Sy are swell, sy kleur word blou:
Die lagbui word 'n wolkbreuk nou.
Sy vader skrik: "My liewe tyd-
Vanwaar nou die lagsinnigheid?"
Sy moeder kerm: "Ag, wat is dit?
Nog nooit had hy die ritteltit."

MUSKIETJAG

Jou vabond, wag, ek sal jou kry,
Van jou sal net 'n bloedkol bly
Hier op my kamermure.
Deur jou vervloekte gonsery,
Deur jou gebyt en plaery
Kon ek nie slaap vir ure.
Mag ek my voorstel, eer ons skei,
Eer jy die doodslag van my kry –
My naam is van der Merwe.
Muskiet, wees maar nie treurig nie,
Wees ook nie so kieskeurig nie,
Jy moet tog ééndag sterwe.
Verwekker van malaria,
Sing maar jou laaste aria –
Nog een minuut vir grasie.
Al soebat jy nou nòg so lang,
Al sê jy ook: ek is nie bang,
Noot sien jy weer jou nasie....

GRAAD 5 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

DIE PROFEET

As ons ou kat, Meneer De Bruin
Sy snorretjie so was,
Dan voel ek altyd baie bly
Want een ding glo ek vas:
Ek glo dat hy hom voorberei,
Ons gaan vanmiddag mense kry.
Dan trek ek my vuil voorskoot uit
En kam my hare glad.
Dan kyk ek na die dorp se kant
Al langs die maanhaarpad.
Maar mammi sê: "Jou lawwe kind,
Wat glo jy sulke bog?"
Maar netnou-netnou kom 'n kar,
Hoe lekker lag ek tog.
Dan moet hul rondspring dat dit kraak
Om alles reg en klaar te maak,
En ek speel lekker in die tuin
Met ons ou slim Meneer De Bruin.

BIESIE-BIESIE-BAME

Skoon is nou weer elke poppie
Van die voetjies tot die koppie.
Sedig sit hul, maar ek vrees
Almal was nie soet gewees,
Want die stoute Teddiebeer
Het sy bakkies swart gesmeer
En die wilde Golliewok
Het vandag weer so gejok.
Riena kom van Graaff-Reinet,
Ons twee het tog soveel prê.
Kjoepie is my liefste kind
Met haar laggie en haar lint.
Toe maar, nou is almal soet,
Moedertjie is ook weer goed.
Knietjies krom en hande netjies
Bid nou julle aangedbedjies:
Biesie-biesie-bame
Vou die handjies same;
Ena, dena, dana, doe,
Maak nou jul ogies toe;
Mena, mina, mana, moeg,
Tot dit lig word more vroeg
Amen
AG Visser

Sê-NOU

Sê-nou is 'n lekker sê:
Alles wat 'n mens wil hê,
Alles wat jou hart begeer
Kry jy en nog baie meer.
"Sê-nou maar..." sê ek vir my maat
Toe ons saam loop langs die straat,
"Sê byvoorbeeld enigets
Van 'n motor tot 'n fiets
Perdekar of ossewa,
Ryperd wat sy ruiters dra
Alles waarop mense ry
Gaan onsigbaar hier verby.
Ooms te perd met lange baard
Wip-wip luglangs dood bedard.
Snaaks sou wees die tremwa daar,
Twee verdiepings opmekaar,
Maar die baie-sukkel-trap
Lyk my nog die grootste grap
As jy net die fietser sien
Maar geen spoor van sy masjien.
"Sê-nou..." dis 'n lekker sê.
Alles wat 'n mens wil hê,
Alles wat jou hart begeer
Kry jy en nog baie meer.

GRAAD 6 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

EK HET 'N HUISIE BY DIE SEE

Ek het 'n huisie by die see.
Dis nag.
Ek hoor aaneen, aaneen die golwe slaan
Teenaan die rots waarop my huisie staan
Met al die oseaan se woeste krag.
Ek hoor die winde huil – 'n kreun, 'n klag,
Soos van verlore siele in nood
Al dwalend, klagend, wat in graf en dood
Geen rus kon vind nie, maar nog soek en smag.
My vuurtjie brand, my kersie gee sy lig.
Ek hoor dan maar hoe loei die storm daar buite,
Hier binne is dit veilig, warm en dig.
Kom nag, kom weer en wind, kom oseaan –
Dit is die rots waarop my huisie staan.
C.M. Van den Heever

REËN

Dis tog te lekker as die reën
So drup-drup op die blare,
En die druppels hang soos pèrels
Aan ons toutjierige hare.

As dit weer buite skoon is
En al die slote loop,
Dan kan ons tog te heerlik
Ons voete daarin doop.

Mammie sê ons kinders
Moet liever binne bly,
Want as ons natreën, sal ons dalk
'n kwaai verkoue kry.

Maar wat van al die bome
Wat altyd buite bly?
Nog nooit het ek gehoor
Dat een 'n seerkeel kry!

SKINDERBEK

“Jy praat te veel!”
Sê Slangetjie Snip
Vir 'n groot krokodil

“Hou tog 'n slaggie
Jou bek 'n bietjie stil,
Van al die geskinder
Wil ek al gil!”

“Ag so,” sê die reus,
En sy stem klink dik:
“dink jy miskien
Dat ek vir jou skrik?”

Maar kyk net hoe mik
Klein slangetjie sy lyf
Dat hy om die krokodil
Se kakebeen krul!

Drie maal draai hy
Sy slap lyf styf
En bring so 'n einde
Aan die reus se gekyf.

Krokodil raak benoud,
Hy wil ampertjies verstik:
Sê tot laataand nie 'n woord nie –
Hy het sy tong ingesluk!

GRAAD 7 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

DIE VERWAANDE WALVIS

Daar was 'n verwaande walvis
Wat gesê het: "Ek wens ek was al vis,
Die enigste-een-in-die-see vis,
Die ses-minus-drie-minus-twee vis,
Die enigste, ware alleen vis."

'n Sardientjy het hom so beluister
En sag vir sy maatjie gefluister:
"Hoor die see-toe-verdwaalde landdier,
Die ken-nie-sy-plek-nie astrant dier,
Hy is hoegenaamd, absoluut geen vis nie!
Sou hy dan nie wis nie
Hy is nie
'n vis nie?
Die vet hoog-en-droog dier,
Die voortydse soogdier!"

EP Du Plessis

KIES GEEL? KIES ROOI?

Geel is lukwart en appelkoos
Wat my laat watertand,
Maar rooi die kroon van waatlemoen
Wat bros breek in my hand.

Bloedrooi roep die ryp granaat
Wat oor die heining hang
En met soetrooi tande lag
In sy gesplete wang.

Rooivleiskoejawel vet geswel
Van reën, en persrooi adamsvy,
En soetlemoen oranje-geel
Van son – altwee kan my kry!

Spanspekke lok my bottergeel,
Aarbei beloer my spikkelrooi,
Hoe kan ek kies al wil ek ook,
Tussen ewe lekker, ewe mooi?

Pieter W. Grobler

JAN BALIE

Daar kom ou Jan Balie aan
Hy het sy vrou se tjalie aan
Hy lag so gie! Hy lag so ga!
Hy lag so gie gag a!

Die buurvrou loer en sê:
"ek wed Lagstuipe – dit is wat hy het.
Die buurman luister op sy stoep
Ek gaan die naaste dokter roep
Die dokter bring lanset en spuit;
Eers in sy arm, toe in sy kuit.
Toe lag hy eens so erg.
"Dis mis – dis glád nie waar my lagspier is,"

Toe mompel dokter Oudedoos:
"Ek vrees die saak is hopeloos."
Toe kom ou juffrou Net Natuur
En sê: "Probeer my waterkuur."

Maar wat...hy't al die put se water
In 'n ommesientjie uitgeskater.
Toe kom die homeopatie-man;
Geen siekte of hy weet daarvan.
Hy't simpatie, hy weet 'n plan:
"k moet hom 'n grap of twee vertel
Dan mag hy van die lag herstel."

Wel. So gesê en so gedaan.
Die eerste grap tas hom al aan;
By drie raak hy betreklik stil.
By vier begin hy geeu en gaap;
By vyf was hy al aan die slaap.
Bleek, uitgeput daar op die bed-
Maar almal juig: hy is gered!

AG Visser

GRAAD 8 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

SKITTERLIG WINK

In 'n silwer rivierstroom,
Tussen eggo-krans en kloue.
Het sy haar hart in mos gevou,
Wyl rooivinkie ritmies in riete beweeg.

Daar waar spookasem wolke kolk –
Staan sy kelkhand, palms na Bo,
Om genade en vrede af te smee,
Die kettings van glisters los te breek.

Haar spieëlbeeld weerkaats,
Op kartels van die water,
En dis eers (wat soos eeue voel) later,
Dat sy volkome berusting vind.

Wanneer gees sweef na waterval,
Waarsky eggo's vanuit die krans,
Haar siel is vry soos sy sag-sink,
As Sy skitterlig haar naderwink.

DIE RUS IS ELDERS

In die eensame veld staan 'n tentjie klein,
En daarnaas in die skeemring skuif die
Ligtende trein;
Ek sien in die tentjie, deur die oop gordyn,
'n tafel met bordjies en glasies fyn,
Wat sag in die lig van die kersie skyn,
Ek ek dag: "Was ek net in die tentjie klein,
Ek sou tog so gelukkig syn."

Naas die eensame tent staan 'n meisie klein,
In stomme bewond'ring van die ligtende trein;
Sy sien my geniet 'n glansende wyn
en kost'like maal by elektriese skyn;
ek ek raai die gedagte van die meisie klein:
"Ag, was ek maar net in die vrolike trein,
Ek sou tog o so gelukkig syn."

Totius

SYPAADJIE MENSE

Sypaadjie mense Sypaadjie mense
Beweeg soos skimme in die straat verby
Sypaadjie mense Sypaadjie mense
Beweeg gesigloos voor my hart verby

Sypaadjie mense Sypaadjie mense
Beweeg soos skimme in die straat verby
Sypaadjie mense Sypaadjie mense
Beweeg gesigloos voor my hart verby

Ek wens ek kon 'n kiekie kry
Hoe jou wêreld diep daar binne lyk
'n stukkie van jou drome leen
En wonder wie is jy

Ek wens ek kon die taal verstaan
Waar in jy jou gedagtes baan
Ek wens ek kon 'n oomblikke
Jou lewenspaadjie deel

Sypaadjie mense Sypaadjie mense
Beweeg soos skimme in die straat verby
Sypaadjie mense Sypaadjie mense
Beweeg gesigloos voor my hart verby

Miskien is dit dalk beter so
Want as ons iets van almal weet
Die hartseer dalk te swaar te veel
Die liefde dal te mooi

Stap maar bymekaar verby
Ek bly ek en jy bly jy
'n enkelpaadjie iewers heen
Ek wens ek kon verstaan

Sypaadjie mense Sypaadjie mense
Beweeg soos skimme in die straat verby
Sypaadjie mense Sypaadjie mense
Beweeg gesigloos voor my hart verby

Sypaadjie mense Sypaadjie mense
Beweeg soos skimme in die straat verby
Sypaadjie mense Sypaadjie mense
Beweeg gesigloos voor my hart verby

GRAAD 9 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

TROU

Ek hou van 'n man wat sy man kan staan,
Ek hou van 'n arm wat 'n slag kan slaan,
'n oog wat nie wyk, wat 'n bars kan kyk
En 'n wil wat so vas soos 'n klipsteen staan!

Ek hou van 'n man wat sy moeder eer,
In die taal uit haar vrome monde geleer,
Die verraaiersgeslag in sy siel verag
Wat, haar versotend, homself kleinereer.

Die oog wil ek sien wat 'n traan nog ween
Vir die heldegeslag, in hul rus daarheen,
Maar 'n blits van trou in die traan van rou,
Wat aan liefde weer gee wat haar bron ontleen.

Vir my d' Afrikaner van durf en daad,
Wat mammon's eer en loon versmaad,
Sy hoof en sy hand vir sy volk en sy land
En 'n trap van sy voet vir laag verraad!

O, 'k hou van 'n man wat sy man kan staan;
Ek hou van 'n daad wat soos donder slaan,
'n ogie wat nie wyk, wat 'n bars kan kyk
Ek 'n wil wat so vas soos 'n klipsteen staan!

ALZHEIMER'S

Waar stap die ure heen
Alleen, alleen, so alleen
Sonder mense, sonder stemme
Of geluide van voëlsang en wind –
Vol van soek en nie vind.

Sou die beelde van dink en doen
So intens met vakuum versoen
Dat daar geen buitelyne meer is,
Geen vreugde of hartseer.
En niks gebeur weér.

Alles is een groot wollerige, wasige newel
Waar in niemand oorwin of sneuwel.
En waarin geen getuie was of meer is.
Het almal hulle dan vergis,
Was alles maar skimme in die mis?

PLAASHEK

Bloedrooi die aalwyn langs
Die slingerpad.
Dis of daar vonke uit
Elk vuurpyl spat.
Maar niks, niks roer nie,
Net 'n luggie wat
Skrams aan die ritselende grassate vat.

Daarbo die blou, blou lug,
Daaronder die rivier
Wat deur die boorde kronkel met
'n groene swier.
Niks stoor die yle swewende bergstilte hier.

Na al die jare maak ek weer
'n plaashek oop.
Waar het my paaie tog nie geloop
Om my hier by 'n hek te bring van al my
Waan gestroop,
Maar met my denke helder en in my hart die
hoop?

Die hek staan in die skad'wee van
'n kremetart.
Die stilte in my's volkome met
Niks troebels, niks verward.
Ek lig die knip.
Ek maak 'n oop in my hart.

GRAAD 10 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

MEI – JUNIE

Die koper en goud van die herfs het verbruin en
veergeel.

Eersdaags staan die boomgeraamtes swart afge-ets
Teen môre-mis en vroeg-aand skemering.

Bedags soek ons son, loop op die krakende lane
van koper en goud,

En snags soek ons die warmte van 'n ander lyf.

Die opbrengs van die somer-oes is meestal verteer.
Slegs droë vrugte en neute is nog getuies van die
arbeidsloon.

En bedags soek ons son, maak die mandjies
bymekaar,

Terwyl ons saans die warmte van 'n glasierie
soek.

Spoedig vul die lug met vlokkies waterdamp
Wat met die koue en wind die kuns van vlug
bemeester het

En in 'n wonder-oomblik skitter in die son.
Bedags soek ons die son, stap verwonderd in die
sneeu,

En saans kruip ons vroeg-vroeg in.

Vroeg-oggend praat ons met wasem-aksente voor
die mond.

Die wat kan, berei hul vlug;

In Europa het die lente aangekom.

Maar hier soek ek en jy bedags die son
Tot ons saans tevrede op ons eie werf onself
bederf.

KROMDRAAI SE BOERESPORT

By Kromdraai se boeresport
Is die broekies styf en die rokkies kort.

Die lywe rooi gebrand,
Speel die kinders in die sand.

Die spiere bult en lywe sweet
Tussen baie lag en lekker eet.
Perde maal in die stof
Tot hul langmaanhaar in die eerste skof.

Wulpse meisielywe vlug en lok
So die beurt die bok,
Tot hy rasend hyg,
Oor vrou en kind wat swyg.

Die vrouens lag so uit die keel,
Is min gepla met soentjies-steel.
Genoeg om stil te sit en puf,
Hul susters met 'n pouz te bluf.

As die son die aand kom sak
Word alles opgepak –
Ook die wellus van die dag.
Vergete is die skril gelag.

Môre dra hulle weer
“mevrouw-skoene” – egte leer –
Trek rokkie oor die knie
Sê nie pruim nie.

GRAAD 10 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

BLADSY 2

DIE VERTREKKENDE WILDEGANS

Tot aan die ruigte-gladde waterkant
Verglans die son se skuinse middagvuur,
Om trillend oor die watervlak
In hierdie teer vertwyfelingsuur
‘n oogwenk nog te duur –
‘n oowgenk tot ‘n vlerkgeklapper ruis,
Die water, ru verras, sy rimpels plooi,
En swart figure oor die wye spiel
Onrustige skaduwees gooi.
Dan uit die donker vleie styg
Met hees geskreeu die pikswart ry,
En oor die rustig-diep kuile reis
Die ganse met hul heimweeroep verby,
Verby na verre lugte waar die vuur
Van weggekwynde sonlig
‘n oogwenk bang nog duur...
Al kleiner word die swart gedaantes,
En verder sterf die heimweeroep
Die verre kimme oor
En langs die wye land die hemele in
Raak stil die ry met hul geskreeu verloor.

GRAAD 11 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

SNELWEGVERKEER

Die wiele sing oor die teer;
Binne in my is dit skrynend seer.
My gedagtes is 'n warboel
En ek is een groot denkelose "voel"

Dan gaan my oë oor die stad
En skielik kom die muise, vat
Die silwer linte van teer,
En vleg beelde soos so baie keer:

Ek sien van silwer linte 'n reuse spinnerak
Gevleg oor bome, pale, elke dak,
(wie hou die punte vas?)
Duisende klein kassies wat op die linte pas

Spoed daarop voort –
Voort tot 'n ander oord,
Iewers waar daar rykdom is,
Waar drome werklik is.

En ek spoed willoos voort
Hoop daar is 'n poort
Na kalmte, rus en vrede
Met geneentheid en liefde sonder rede.

MY VRIEND DIE WIND

Dis dor en uitgedroog, net 'n dop
waar lewe moes pols en klop,
maar ek ruik die wind;
ruik die druppels van ver af my kind,
bring verkwikking saam
van plekke nou nog sonder naam.

En my oë soek in die blou:
ek wíl nie meer rou!
Maar ek hoor die wind
in die blare, oor die gras my kind,
en ek wil liever van voor af begin
al is dit met min.

Ek groet die nuwe dag
maar hoor niemand lag;.
ek voel die wind
oor my wange streef my kind
en ek sien die wind se wuiwende hand
oor die vlaktes van my land.

Nuwe lente bring nuwe lewe,
stoot die sap in litte en lede;
en ek voel die warm wind
tintel van lentelewe my kind,
en ék is die kind en weer 'n nooi,
jonk, vol vreugde en mooi.

GRAAD 11 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020
KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

BLADSY 2

DIE DANS VAN DIE REËN

O die dans van ons Suster!
Eers oor die bergtop loer sy skelm,
en haar oge is skaam;
en sy lag saggies.
En van ver af wink sy met die een hand;
haar armbande blink en haar krale skitter;
saggies roep sy.
Sy vertel die winde van die dans
en sy nooi hulle uit, want die werf is wyd en die bruilof groot.
Die grootwild jaag uit die vlakke,
hulle dam op die bulttop,
wyd rek hulle die neusgate
en hulle sluk die wind;
en hulle buk, om haar fyn spore op die sand te sien.
Die kleinvolk diep onder die grond hoor die sleep van haar voete,
en hulle kruip nader en sing saggies:
“Ons Suster! Ons Suster! Jy het gekom! Jy het gekom!”
En haar krale skud,
en haar koperringe blink in die wegraak van die son.
Op haar voorkop is die vuurpluim van die berggier;
sy trap af van die hoogte;
sy spreid die vaalkaros met altwee arms uit;
die asem van die wind raak weg.
O, die dans van ons Suster!

Eugene Marais

GRAAD 12 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020

KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

O DIE PYN-GEDAGTE

O Die pyn-gedagte: My kind is dood! . . .
dit brand soos 'n pyl in my.
Die mense sien daar niks nie van,
en die Here alleen die weet wat ek ly.

Die dae kom en die nagte gaan
die skadu's word lank en weer kort;
die drywerstem van my werk weerklink,
en ek gaan op my kruisweg voort.

Maar daar skiet aldeer 'n pyn in my hart,
so, dat my lewe se glans verdwyn;
Jou kind is dood met 'n vreeslike dood!
En – ek gryp my bors van die pyn.

O Die bliksemgedagte! . . . Ja, lieftingskind,
een straal het jou skone liggaam verskroei,
maar bliksemstrale sonder tal
laat my binneste brand en bloei.

Sy was so teer soos 'n vlindertjie,
sy't lugtig omheen geswerf;
'n asempie wind kon haar vlerkies breek
en – kyk watter dood moes sy sterf!

Hoe weinig die kinders wat so moet sterf,
dis een uit die tienduisend-tal,
en ag, dat dit sy was, en ek moes sien
dat sy dood in my arms val!

O Die pyn-gedagte: My kind is dood! . . .
dit brand soos 'n pyl in my;
die mense die sien daar niks nie van,
en die Here alleen die weet wat ek ly.

Totius (JP Du Toit)

SUID-AFRIKA: MY LAND

Jy's indrukwekkend, manjifiek
jou sondeurdrenkte landskappe
weerkaats helder beelde in my siel
jou pragtige wonders flikker oneindig
lank in die stilte van jou nagrus

Mount Aux Sources – so elegant en grasieus
verrys jy vanuit die voetheuwels, soos
'n fakkel by die Spele ets jy lekkende
beelde teen die muur van my geheue
en voel ek jou hitte gloeiend teen my hart

O Blyde! ek fantaseer oor jou
magiese kragte wat jy sorgloos
en galant in die gallery van my
stille gemoed stilletjies uitpak terwyl
my dawerende applous eggo
oor die velde van my gedagtes

Moederstad! hoe inskiklik laat jy my
telkens hikkal wanneer ek my herinneringe
sagkens koester – jou fasades!
waar ek jou gambiet betree
en gewillig my pionne oorgee

En saans voel ek jou fluweelagtige
skoonheid van elke sonsondergang
stadig neerdaal in my gemoed terwyl
ek stadig drink van jou geloofs-fonteine
wat borrellend bruis in oorvloed

Fragmentaries vier ek feeste
ek dans en omhels jou en jy –
jy blus my gees telkens met jou
magiese heildronke: een-vir-een
op 'n toekoms – wat mag wees!

Nikita

GRAAD 12 VOORGESKREWE GEDIGTE 2020
KIES SLEGS EEN VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE

BLADSY 2

DRIESIE VAN DIE BINNELAND

Driesie van die binneland
Kom in Maartmaand na die strand –
O die koele heerlijkheid,
O die koninklike tyd!
Hy was daar geen week gewees nie
Of hy had g'n watervrees nie.

Denkend aan sy water-reg,
Raak hy soos 'n groot speld weg.
Mammie wis nie beter as
Dat hy in die huis nog was;
“Maar die stilte is nooit pluis nie:
Dries is nooit meer by die huis nie.”

Hier gesoek en daar gesoek,
Elke draai en elke hoek –
Van die soek kom niks tereg:
Dries was somer baie weg!
Skrik sy haar nie byna grys nie?
Wat maak ang 'n mens nie wys nie!

Byna buite haar verstand
Snel sy na die waterkant –
“Klaar verdrink en koud soos ys,”
Maak die duiwel haar al wys;
Onderwyl speel hy met sandjies –
Witte seesand in sy handjies.

“Dries, jou liefste klein bees,
Waar was jy so lank gewees?”
Vra sy met ontroerde stem.
“Mammie, ek het gou gaan swem.”
“Tog nie met jou broek en baadjie?
Tog nie met geen enk'le draadjie?”

Jy alleen? In vredesnaam!”
“Nee, met ander kinders saam.”
“Watter ander kinders, Dries?
Was dit seuns of meisietjies?”
“Mammie, ek weet self nie wat nie:
Hul't nie kleertjies aangehad nie!”